

Sociálně-demokratické pojetí bezpečnostní politiky v Německu za vlády rudo-zelené koalice¹

ZDENĚK KRÍŽ

1. Stanovení hypotézy

Výzkum bezpečnostní politiky představuje z politologického hlediska výzkum jedné z oblastí „policy“. Poslední desetiletí 20. století, které přineslo zcela zásadní změny mezinárodní bezpečnostního prostředí, je z hlediska politologa nesmírně cenné, neboť umožňuje nepřetržitým množstvím nového empirického materiálu testovat starší, staronové i nové politologické hypotézy a teorie. V článku „*Pojetí bezpečnostní politiky u tradičních a alternativních politických stran na příkladu CDU/CSU a Bündnis90/Grünen ve SRN*“² byla testována hypotéza vztahující se k závislosti preferované teoretické koncepce bezpečnosti při tvorbě bezpečnostní politiky politické strany na konkrétním typu politické strany. **Tato hypotéza předpokládá, že tradiční politické strany budou v bezpečnostní politice preferovat spíše přístupy v intencích realistické školy bezpečnosti, zatím co alternativní politické strany budou spíše upřednostňovat přístupy širší školy bezpečnosti.** Ve výše uvedené stati byla tato hypotéza testována na příkladu CDU/CSU (tradiční politická strana) a Bündnis90/Grünen (Zelení – alternativní politická strana). Výsledky ukázaly, že v případě křesťanských demokratů jejich bezpečnostní politika skutečně více užívala přístupy realismu a inklinovala k realismu, než v případě Zelených, u kterých dominovaly přístupy v intencích širší školy bezpečnosti. Nyní podrobněji tuto hypotézu dalšímu testování, tentokrát na příkladě německé SPD (sociální demokracie), jež vznikla na pozadí konfliktní linie práce – kapitál. SPD proto patří z hlediska ve výše uvedené stati stanovených kritérií k tradičním politickým stranám.

2. Teoretické koncepce bezpečnosti

Analýza teoretických koncepcí zahraniční a bezpečnostní politiky státu je velmi nevděčným, ale zajímavým úkolem. Jednotlivých koncepcí a škol je celá řada, v rámci škol existuje mnoho variant a subvariant. Při určité záměrné a nezbytně nutné redukci rozsahu celého problému můžeme konstatovat, že při stanovení bezpečnostní politiky státu je k dispozici několik ideálně typických teoretických koncepcí, či chcete-li škol. Mezi nejdůležitější patří realistická škola bezpečnostní politiky (machiavellisticko-hobbesovská tradice), idealistická škola bezpečnostní politiky (kantovská tradice) a v posledním desetiletí stále více se prosazující takzvaná širší škola bezpečnosti a její subvarianty (grotiovská tradice), jež vznikla z potřeby redefinovat pojetí bezpečnosti v novém bezpečnostním prostředí, protože pojetí bezpečnosti v období bipolarity

z velké části odráželo determinanty tehdejšího světa a neodpovídalo novým potřebám. Jak již vyplývá z použití metody ideálního typu M. Webera, výše uvedené koncepce představují určité ideální a při empirické analýze praktické politiky nevyskytující se typy, k nimž může reálná bezpečnostní politika státu pouze inklinovat.

Předem je nutné předeslat, že cílem této statě není zabývat se problematikou subvariant jednotlivých škol bezpečnosti. Odhlédne proto například od rozdílů mezi realismem, prerealismem a neorealismem, což by bylo při jinak stanoveném výzkumném cíli nepřijatelné a zkreslující. Pokusíme se spíše pro potřeby této statě stanovit určitý společný základ jednotlivých škol, který ale nebude z důvodu zaměření této statě, obecného zaměření Politologického časopisu a nedostátku prostor podrobně analyzován. Na jeho základě logickou metodou určíme indikátory aplikace jednotlivých škol. Dále je třeba čtenáře upozornit na skutečnost, že realistická a idealistická koncepce bezpečnosti jsou téměř identické s realismem a idealismem jako školami mezinárodních vztahů. Překročení hranic teorií mezinárodních vztahů v rámci koncipování teoretických přístupů k bezpečnosti došlo až takzvanou „širší školou bezpečnosti“, která je ve své současné velmi amorfnní podobě výplodem teoretického bádání 80. a 90. let minulého století.

• Aplikaci realistické školy bezpečnosti v praktické politice budou pro potřeby této statě indikovat následující jevy a tendence:

- a. Důraz na získání spolehlivých spojenců v rámci organizací kolektivní obrany.
- b. Důraz na shromažďování vojenské moci a na její možné autonomní použití jako nástroje bezpečnostní politiky státu.
- c. Důraz na obhajobu národních (státních) zájmů.
- d. Důraz na stát jako referenční objekt analýzy bezpečnostních problémů.

• Aplikaci idealistické školy bezpečnosti v praktické politice budou pro potřeby této statě indikovat následující jevy a tendence:

- a. Důraz na vytváření obecně závazných pravidel regulujících chování mezi státy vylučujících tradiční nástroje bezpečnostní politiky, totiž válku a hrozbu válkou.
- b. Důraz na prosazování lidských práv a morálky v bezpečnostní politice.
- c. Důraz na užívání nevojenských nástrojů bezpečnostní politiky.
- d. Důraz na stát jako referenční objekt bezpečnostních problémů.

• Aplikaci širší školy bezpečnosti budou pro potřeby této studie indikovat následující jevy a tendence:

- a. Důraz na vytváření mezinárodně-politických institucí umožňujících komunikaci mezi státy a závazně restriktivně regulujících chování států, zejména použití tradičního nástroje bezpečnostní politiky státu, totiž síly (společný prvek širší a idealistické školy bezpečnosti).
- b. Důraz na nevojenské nástroje bezpečnostní politiky a odsunutí vojenské síly do role posledního možného nástroje použitelného pouze v souladu s principy mezinárodního práva nebo při masovém porušování základních lidských práv za účelem zajištění bezpečnosti člověka.
- c. Důraz na aktivní – a z hlediska státních aktérů někdy až altruistické – řešení široké škály problémů současného světa (ekologických, sociálních, etnických atd.) ohrožujících bezpečnost lidí.
- d. Důraz na člověka jako referenční objekt analýzy bezpečnostních problémů.

3. Sociálně-demokratické pojetí bezpečnostní politiky Německa

Nástup rudo-zelené koalice v roce 1998 vyvolal jisté obavy, zda bude německá bezpečnostní politika pokračovat v kontinuálním vývoji předešlých let. Tento problém ale není předmětem naší statě.³ Nový německý vládní establishment si byl vědom jistých obav ve světě z budoucího vývoje německé bezpečnostní politiky. Proto již záhy po volebním vítězství začal ujišťovat jak německou společnost, tak zahraničí, že zahraniční a bezpečnostní politika nově zformované rudo-zelené koalice bude kontinuálně sledovat hlavní trendy německé bezpečnostní politiky minulých desetiletí.

Ve srovnání se statí týkající se bezpečnostní politiky křesťanských demokratů a Zelených, poněkud rozšiřujeme výběr témat tvořících empirickou bázi pro testování předložené hypotézy, protože pokračující výzkum přinesl nové poznatky. Dále je nutné upozornit na skutečnost, že kromě rozšíření zkoumaných témat došlo ve srovnání se statí „*Pojetí bezpečnostní politiky u tradičních a alternativních politických stran na příkladu CDU/CSU a Bündnis90/Grünen ve SRN*“ k jistému zpřesnění indikátorů širší školy bezpečnosti.

3.1 Bezpečnostní hrozby pro vývoj v SRN

Sociální demokraté při analýze bezpečnostních hrozeb došli ke stanovisku, na základě kterého zmizelo rozpuštěním Varšavské smlouvy konvenční a jaderné ohrožení Evropy, čímž se velmi radikálně změnilo bezpečnostní prostředí v Evropě a ve světě. Za hlavní bezpečnostní hrozby jsou označovány vnitřní konflikty v Evropě, související zejména s procesem rozpadu Jugoslávie.⁴ Dle SPD „*mají politické konflikty, ať již na intranacionální a nebo internacionální úrovni příčiny často v ekonomické a sociální nestabilitě a disparitě.*“⁵ Strana k tomuto problému dále uvádí: „*Kde chybí stabilní předpoklady pro rozvoj, budou v Africe, Asii a Latinské Americe a nových státech na Východě vznikat regionální krize, ovlivňující bezprostředně i naši zemi.*“⁶

3.2 Role Německa ve světě

Dle SPD by Německo mělo být i v budoucnosti státem usilujícím o mír a stabilitu v Evropě a státem, jenž bude na základě principů mezinárodního práva v koaličním rámci přebírat větší díl odpovědnosti za řešení globálních bezpečnostních problémů světa a to jak v rámci NATO, OSN a ostatních mezinárodních organizací, tak v budoucnu v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie politiky (Common Foreign and Security Policy – CFSP).⁷ Německá bezpečnostní politika by dle sociálních demokratů měla usilovat o prevenci krizí, při upřednostňování civilních mechanismů před vojenskými. SPD usiluje, aby Německo bylo státem podporujícím celosvětové odzbrojení, zejména v kategorii zbraní hromadného ničení.

3.3 Bezpečnostní zájmy Německa

V současném Německu je rozvíjející se debata o národních zájmech země a o zájmech Německa v oblasti bezpečnosti charakteristická velkou opatrností a obezřetností, jež pramení z historického dědictví německého státu. Přesto debata probíhá jak na úrovni bezpečnostní komunity, tak

i politických elit. Sociální demokraté zdůrazňují ve svých různých dokumentech následující bezpečnostní zájmy (přičemž je charakteristické, že se vyhýbají užití tohoto termínu):

- Udržení přátelských vztahů se sousedy Německa.
- Posilování transatlantického partnerství.
- Prohloubení a rozšíření Evropské unie.
- Spolupráci s Ruskem a Ukrajinou.
- Rozvoj spolupráce v rámci OBSE.
- Zajištění stability ve střední, východní a jihovýchodní Evropě.
- Posílení instrumentů pro prevenci krizí.
- Pokračování a prohloubení procesu odzbrojení ve světě s důrazem na zabránění šíření ZHN.⁸

3.4 Význam a budoucnost transatlantické vazby

Sociální demokraté považují zachování transatlantického partnerství za nezbytně nutné pro zajištění bezpečnosti v Evropě. Spojené státy jsou považovány za nejdůležitějšího neevropského partnera Německa. Severoatlantickou alianci považuje SPD nadále za důležitého činitele evropské bezpečnosti, ovšem s důrazem na nutnost koordinace jejích aktivit s činnostmi dalších bezpečnostních organizací v regionu Evropy.⁹ R. Scharping k tomuto tématu zcela jasně a bez dvojznačnosti uvedl: „*Státy na obou stranách Atlantiku, které jsou spojeny nevídaným hospodářským propojením obou regionů, společnými dějinami, společnými hodnotami a společnými činy stojí vůči společným problémům, jež je nutí ke sledování společné strategie.*“¹⁰ Všechny deklarace by za jistých okolností mohly být bezpředmětné. Důležité je, že Německo pod rudo-zelenou vládou jednalo v souladu se svými slovy, jak ukazuje německý podíl na válce proti Talibanu a proti Jugoslávii v roce 1999 a jak potvrzují německé priority při koncipování ESDP (European Security and Defense Policy – Evropská bezpečnostní a obranná politika).

Vědomí si důležitosti partnerství s USA není ale pro německé sociální demokraty překážkou tvrdé kritiky Spojených států v případech, kdy jejich politika odporuje politice preferované SPD. Příkladem je reforma OSN a nebo ne zcela identický přístup k oblasti Blízkého východu.¹¹ Již v roce 1999 SPD kritizovala americké požadavky vyslovené členy Senátu na snížení amerického příspěvku ve prospěch OSN z 25 % na 20 % a z 31 % na 25 % v případě rozpočtu určeného pro mírové mise s poukazem na skutečnost, že vysoké náklady OSN nejsou způsobeny rozbujelou byrokracií.¹² Dalším příkladem může být tvrdý útok SPD na americký návrh na reformu mírových misí OSN z května 2000. Zástupce zahraničně-politického mluvčího SPD E. Brecht k tomuto problému uvedl: „*Když nyní Holbrooke vyzývá státy světa, aby více přispívaly na provádění mírových misí, zní to jako výsměch v uších těch, kteří platí svoje povinné příspěvky. Holbrooke zřejmě zapomněl, že jeho země léta neplní svoje finanční povinnosti a přivedla OSN na pokraj finančních ruin a schopnosti jednat.*“¹³ Němečtí sociální demokraté též s jistými znepokojením sledovali americké unilaterální akce v souvislosti s válkou v Afghánistánu, v důsledku kterých se OSN (ale i NATO) dostala v zásadě na druhou kolej.

SPD zřetelně naznačuje, že přebírání větší míry odpovědnosti za bezpečnost světa ze strany evropských států musí být doprovázeno reformou současné podoby transatlantické bezpečnostní vazby směrem k větší rovnoprávnosti ve vztahu USA – Evropa (myslí se Evropská unie – poznámka Z. K.)¹⁴ Sociální demokraté podporují vývoj Aliance určený washingtonským summitem

NATO v roce 1999 a vítají, že NATO bude přebírat větší odpovědnost za řešení krizí v euro-atlantickém prostoru a nikoli v celém světě.¹⁵ Sociální demokraté v Německu v zásadě podporují další rozšiřování Severoatlantické aliance o demokratické státy.¹⁶ Přesto nelze přehlédnout, že německá podpora druhé vlny rozšíření je společně s Francií velmi vlažná a stojí jistým způsobem v opozici k americké politice velmi razantního rozšiřování NATO, jež se doformulovala v období po teroristických útocích 11. září.

3.5 Bezpečnostní rozměr Evropské unie

SPD podporuje rozvoj bezpečnostního rozměru Evropské unie v rámci CFSP a ESDP s důrazem na civilní krizový management, prevenci konfliktů a mírovou regulaci konfliktů.¹⁷ Sociálními demokraty požadovaná politika prevence konfliktů musí dle SPD navázat na zkušenosti Evropské unie získané v rámci „*Paktu stability pro Jihovýchodní Evropu*“, musí být dlouhodobá a musí být založená na multinacionální bázi. Jejím cílem má být podpora demokracie, civilní společnosti, právního státu, tržní ekonomiky, sociální bezpečnosti a procesů odzbrojení.¹⁸

Němečtí sociální demokraté si jsou vědomi významu a nutnosti užší koordinace zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie pro úspěšné prosazování společných zájmů navenek, neboť jak prohlásil zástupce předsedy sociálně demokratické frakce ve Spolkovém sněmu G. Erler: „*Evropa má jen tehdy vliv na světovou politiku, že Evropská unie nemá v současnosti Sociální demokracie registruje všeobecně známý fakt, že Evropská unie nemá v současnosti k dispozici dostatečné nástroje pro provádění efektivního krizového managementu, ve stavech nouze realizovaného i prostřednictvím vojenské síly.*“²⁰ Ve své politice proto SPD usiluje o nápravu. Slovy R. Scharpinga německá sociální demokracie podotýká, že: „*Kdo si chce společně zajistit bezpečnost, musí být schopen společně jednat v případě, že hrozí krize.*“²¹ Němečtí sociální demokraté též zastávají stanovisko, že rozvoj bezpečnostního rozměru Evropské unie nemůže znamenat oslabení transatlantické bezpečnostní vazby a vytváření konkurenční moci vůči Spojeným státům, nýbrž odlehčení zátěže USA. SPD předpokládá, že Evropská unie bude provádět vojenské operace pouze v případě, že NATO jako celek nebude z různých důvodů chtít. Na straně druhé se ale vyslovují pro vybudování permanentních politických a vojenských rozhodovacích struktur²², což společně s politikou budování operačních možností Evropské unie budí velké podezření ve Washingtonu. Dále se také předpokládá, že členské státy NATO, jež nejsou členy Evropské unie, budou zapojeny do tvorby rozhodovacího procesu formou konzultací. Sociální demokraté, jak již bylo výše uvedeno, podporují vybudování civilních mechanismů k řešení mezinárodních krizí prostřednictvím Evropské unie za účelem dosažení schopnosti (v případě potřeby) spojit vojenské a civilní nástroje.²³ V souvislosti s koncepcí CFSP a ESDP vyslovili němečtí sociální demokraté také kritiku směrem k Británii za její angažmá při amerických leteckých útocích proti Iráku, distancovali se od nich a upozornili, že je nelze nahlížet jako součást CFSP.²⁴ Také v případě CFSP a ESDP se SPD vyslovuje pro zapojení Ruska.²⁵

3.6 Mechanismy globální bezpečnosti

Sociální demokraté zdůrazňují ve svých stanoviscích k bezpečnostní politice význam OSN.²⁶ Považují ji za nejdůležitější mezinárodní organizaci v oblasti řešení globálních problémů lidstva

a požadují prohloubení a posílení mechanismů krizového managementu, přičemž zároveň naznačují velké nedostatky současné OSN při řešení mezinárodních problémů. Sociální demokraté v Německu nadále podporují zachování monopolního práva OSN rozhodovat o použití ozbrojené síly a jsou pro získání místa stálého člena Rady bezpečnosti OSN v případě, že nebude dosaženo v rámci její reformy SPD preferovaného jednotného „evropského“ zastoupení.²⁷ Při reformě OSN považují za důležité, aby místo stálého člena Rady bezpečnosti získaly i země třetího světa.²⁸

V souvislosti s reakcí světového společenství na teroristické útoky 11. září prosazovali němečtí sociální demokraté aktivnější zapojení OSN do následného dění. SPD, nepřímou kritizující jednostranné vojenské akce USA, k tomuto problému uvádí: „*Pouze současné jednání ve společné odpovědnosti může odpovědět na výzvy 11. září. Toto společné jednání musí být koordinováno a utvářeno OSN, neboť je za něj zodpovědná.*“²⁹ Dále k SPD v této souvislosti prohlašuje: „*Rezolucemi Rady bezpečnosti číslo 1368 a 1373 z 12. a 18. září prokázala OSN akceschopnost v těžké situaci a přepsala dějiny mezinárodního práva.*“³⁰ Také v návrhu německému Bundestagu na účast Německa na vojenských operacích proti terorismu zdůraznila vládní rudo-zelená koalice význam zapojení širokého spektra mezinárodních bezpečnostních organizací a v první řadě OSN.³¹ V souvislosti se zvýšením akceschopnosti globálních organizací kolektivní bezpečnosti podporuje SPD celosvětovou ratifikaci „Římského statutu“ Mezinárodního trestního soudu (MTS), jež by se měl zabývat těžkými zločiny proti lidským právům, válečnými zločiny a zločiny proti lidskosti.

Sociální demokraté v neposlední řadě uznávají důležitost OBSE, neboť představuje jedinou skutečně celoevropskou bezpečnostní organizaci. Již v koaliční smlouvě poukazovali na nutnost zlepšit schopnosti OBSE v oblasti prevence krizí a regulace konfliktů.³²

3.7 Protiraketová obrana

Sociální demokraté v Německu jsou vlažným odpůrcem amerických plánů na realizaci Národní protiraketové obrany (NMD), neboť hrozí dle SPD narušit odzbrojovací procesy v Evropě.³³ Realizaci projektu Národní protiraketové obrany považuje SPD za jasné pokračování myšlení v intencích studené války ohrožující proces jaderného odzbrojení zejména v souvislosti s odmítavým stanoviskem Ruska.³⁴ Dle SPD „je díky americkému úsilí o revizi smlouvy ABM a vybudování NMD upřednostňován unilaterální přístup k obraně před kooperativním pojetím kontroly zbrojení.“³⁵ Sociální demokraté v Německu se také zabývali myšlenkou spojit realizaci NMD s dalšími odzbrojovacími kroky.³⁶ Při nástupu nového prezidenta G. Bushe bylo v této souvislosti německým sociálním demokratům jasné, že bude obtížné nalézt v otázce NMD přijatelný kompromis.³⁷ Vzhledem k postojům SPD k problematice bezpečnostní politiky je významné, že dle stanoviska německé sociální demokracie „obavy Evropanů z negativních důsledků realizace NMD pro proces světového odzbrojení nebudou překonány v případě rusko-americké dohody. Tyto obavy musíme i nadále artikulovat a musíme podněcovat oba státy k dalšímu radikálnímu odzbrojení.“³⁸ Reálný vývoj v této oblasti a zejména americké vypovězení smlouvy ABM za tiché dohody s Moskvou poskytlo této snaze německých sociálních demokratů velký politický prostor k seberealizaci.

stati. Nyní je ale důležité zohlednit, že němečtí sociální demokraté vypracovali k tomuto tématu rozsáhlou zprávu s názvem „*Der Kosovo-Krieg und seine Lehren*“, v níž na straně jedné ospravedlňují přijaté řešení, ale na straně druhé toto řešení vůbec nepovažují za vzorový scénář dalšího postupu v analogických situacích. Právě na pozadí poučení se z této války podporovali němečtí sociální demokraté řadu reformních kroků týkajících se OSN, Evropské unie, OBSE i NATO, jak se jimi zabýváme na příslušných místech této stati.

Priority sociálních demokratů při řešení krizí, tedy pokud možno mírovými prostředky a s důrazem na prevenci, se dostávají do jistého střetu s Bushovou zahraniční politikou a jeho administrativou. Sociální demokraté si byli této roviny problému vědomi. Zástupce předsedy sociálně demokratické frakce Spolkového sněmu G. Erler naznačil, že přes pokračování amerického angažmá na Balkáně, by případné snížení připravenosti Washingtonu k intervencím mohlo zvýšit poptávku po sociálně demokratické strategii řešení krizí.⁵⁰ Tento jistý rozpor se pravidelně projevuje v souvislosti s americko-britským bombardováním Iráku. Němečtí sociální demokraté vícekrát kritizovali americkou administrativu, že jejich vojenské útoky spíše zhoršují možnosti mezinárodní kontroly předpokládaného potenciálu zbraní hromadného ničení Iráku a že jsou nepřiměřenou a z hlediska mezinárodního práva i spornou metodou.⁵¹

Podobně i v případě války v Afghánistánu související s teroristickými útoky 11. září kladli němečtí sociální demokraté důraz na uplatnění celé škály prostředků, přes vojenské kroky, které jednoznačně podpořili, až k humanitární pomoci a postkonfliktní asistenci umožňující zlepšení života lidí v krizovém regionu a odstranění, dle SPD, příčin nestability. V souladu s touto politikou uvolnilo Německo téměř okamžitě 90 mil. DM na pokrytí první nejnutnější humanitární pomoci.⁵²

3.11 Lidská práva v souvislosti s bezpečností

Sociálně demokratické pojetí bezpečnostní politiky Německa je v neposlední řadě charakteristické zdůrazňováním významu lidských práv pro mír a stabilitu ve světě, neboť „*pouze ochrana lidských práv a vlády práva může garantovat trvalý mír a stabilitu. Dnešní porušování lidských práv je zárodkem budoucích válek*...“⁵³ Dále k tomuto problému němečtí sociální demokraté uvádějí: „*Podpora lidských práv je deklarovaný cíl obou koaličních frakcí a Spolkové vlády a musí být hlavní linií národní a mezinárodní politiky*...“⁵⁴ Jinými slovy řečeno „*uvvedení v praxi a dodržování politických, hospodářských, sociálních a kulturních lidských práv a demokratická spoluúčasť obyvatelstva na politických procesech jsou nezbytné předpoklady pro životaschopný a udržitelný rozvoj*...“⁵⁵ Ke sledování situace v oblasti lidských práv ve světě a na podporu rozvoje nástrojů umožňujících ochranu lidských práv ve světě vznikl při Bundestagu speciální a samostatný výbor pro lidská práva a humanitární pomoc (Ausschuss für Menschenrechte und humanitäre Hilfe im Deutschen Bundestag). Dle soudu německých sociálních demokratů byla v neposlední řadě posílena aktivita ministerstva zahraničí v oblasti lidských práv.

3.12 Vztah k Rusku

Německá bezpečnostní politika bez ohledu na aktuální složení vlády byla od 60. let minulého století charakteristická nadstandardními vztahy se Sovětským svazem a s jeho nástupcem s Ruskem. V rámci německých politických stran ale německá umírněná levice reprezentovaná

sociální demokraty akcentovala toto speciální rusko-německé partnerství více než pravicové politické strany. Je proto logické, že po získání moci němečtí sociální demokraté pokračovali v této tradici. Již v Koaliční smlouvě z roku 1998 sociální demokraté deklarují, že „*partnerství s Ruskem, které je institucionalizováno v Radě Nato – Rusko musí být v zájmu evropské bezpečnosti dále rozvíjeno a posilováno*...“⁵⁶ Sociálně demokratická politika se jeví být nakloněnou vtažení Ruska do evropských rozhodovacích procesů. V souvislosti s debatami o optimálním postupu po teroristických útocích 11. září a s celkovým vstřícným postojem Ruska k politice USA a jejich spojenců stanovila SPD následující požadavek: „*Spolupráce NATO a Ruska musí být postavena na novém, závazném a institucionalizovaném základě. Rada NATO – Rusko nestačí. Nepředstavitelné události 11. září nás musí podnítit vyzkoušet v minulosti nepředstavitelné. Na pravidlech založená participace Ruska na tvorbě politického rozhodnutí NATO a v rozhodovacích strukturách NATO může také otupit naprogramovanou krizi související s dalším rozšířením NATO. ... Rusku musí také nalezeno místo při formování CFSP a ESDP*“⁵⁷

3.13 Reforma Bundeswehru

Reforma německého Bundeswehru představuje velmi závažný problém současné německé politiky. V této stati bohužel není prostor pro její všestrannou analýzu. Připomeňme proto jen, že záměr reformovat Bundeswehr vyhlásila rudo-zelená koalice již v Koaliční smlouvě z roku 1998, svolala k tomuto problému nadstraničnou komisi v čele s R. von Weizsäckerem a v polovině roku 2000 také reformu Bundeswehru zahájila. Zelení museli v této souvislosti rezignovat na vlastní program, což uvolnilo ruce k realizaci záměrů SPD. Po jistých drobných změnách v koncepci a cílech reformy Bundeswehru má být výsledným stavem v roce 2006:

- Redukce tabulkových počtů Bundeswehru z 340 000 vojáků (skutečný stav je 310 000) na 282 000 mužů a žen.
 - Zvětšení počtu vojáků z povolání a vojáků na čas ze současných 186 000 na 202 000.
 - Posílení „sil krizové reakce“ (*Einsatzkräften*) na 150 000 vojáků.
 - Získání schopnosti provádět jednu operaci mimo území Německa v síle 50 000 vojáků po dobu 12 měsíců, nebo dvou menších v rozsahu 10 000 vojáků teoreticky neomezeně dlouho.
 - Zachování všeobecné branné povinnosti a základní vojenské služby při předpokládaném počtu 53 000 vojáků devítiměsíční základní služby a 27 000 dobrovolně dělesloužících vojáků.
 - Redukce počtu občanských zaměstnanců ze 120 000 na 80–90 000 v roce 2010.
 - Redukce jednotek pozemního vojska v rozmezí 30–50 % na cílový stav 134 000 vojáků.
 - Redukce jednotek leteckých sil o 25 %, jednotek protiletadlových raketových systémů o 30 % a logistických jednotek o 50 % na cílový stav 51 000 vojáků.
 - Redukce námořnictva na 20 000 vojáků.
 - Uzavření 58 posádek a podstatné zmenšení 40 posádek.
 - Zachování všech principů „vnitřního vedení“ a principů „voják – občan státu v uniformě“.
- Cílem probíhající reformy Bundeswehru je přetvoření německé branné moci v menší, lépe vycvičený, lépe vybavený a bezpečnostním hrozbám blízké budoucnosti lépe odpovídající ozbrojený sbor.

4. Zhodnocení bezpečnostní politiky SPD z úhlu pohledu teoretických koncepcí bezpečnosti

Německá sociální demokracie se ve stranických dokumentech výslovně hlásí k širšímu pojetí bezpečnosti, neboť k tomuto tématu uvádí: „SPD se orientuje na širší pojetí bezpečnosti a podporuje posílení regionální kooperace a integrace.“⁵⁸ Deklaratorních politických prohlášení nezkládajících se na reálném základě jsou dějiny lidstva plné. Proto je důležité, zda lze v politice německé sociální demokracie odhalit indikátory širší školy bezpečnosti.

4.1 Důraz na vytváření mezinárodně-politických institucí umožňujících komunikaci mezi státy a závazně restriktivně regulujících chování států, zejména použití tradičního nástroje bezpečnostní politiky států, totiž síly

Pro politiku SPD je charakteristický důraz na zvýšení akceschopnosti globálních mezinárodních bezpečnostních organizací a zejména OSN. SPD usiluje o vytvoření institucí, které by lépe než dosud závaznými právními mechanismy regulovaly chování států v systému mezinárodních vztahů a zajistily tím bezpečnost všem zemím bez rozdílu. Reforma OSN v akceschopnou světě, byla ve sledovaném období leitmotivem bezpečnostní politiky německých sociálních demokratů. SPD však šlo nejen o reformu OSN. Tato strana usilovala a usiluje o vytvoření propojené sítě spolupracujících a doplňujících se mezinárodních bezpečnostních institucí v čele s reformovanou a v případě nutnosti akceschopnou OSN, avšak nikoli s výlučnou odpovědností OSN. Svědčí o tom důraz a vynaložená energie na reformu Evropské unie k organizaci s vlastním bezpečnostním rozměrem v podobě CFSP a ESDP a v neposlední řadě i jisté, i když ne přehnané, úsilí ve zlepšení akceschopnosti OBSE. Stejně tak i důraz na akceptování mezinárodního práva Severoatlantickou aliancí je souvisejícím jevem. Dále je zajímavé, že sociální demokraté v Německu kladou velký důraz na pokračování odzbrojovacího procesu. Vyplyvá to z jejich víry, že již samotná kumulace zbraní je příčinou vzniku válek a eskalace konfliktů a nikoli politický záměr a politická vůle použít válku jako nástroje bezpečnostní politiky země.

Na základě výše uvedeného jsou proto v politice německé sociální demokracie přítomny symptomy indikující naplnění prvního pro potřeby této statě stanoveného indikátoru aplikace širší školy bezpečnosti.

4.2 Důraz na nevojenské nástroje bezpečnostní politiky a odsunutí vojenské síly do role posledního možného nástroje použitelného pouze v souladu s principy mezinárodního práva nebo při masovém porušování základních lidských práv za účelem zajištění bezpečnosti člověka

Celou bezpečnostní politikou německých sociálních demokratů je prostoupen důraz na prevenci krizí a prevenci konfliktů prostřednictvím podpory rozvoje zaostalých zemí a regionů. Účinná rozvojová pomoc vyspělých států méně vyspělým je dle SPD nejlepším prostředkem prevence konfliktů a krizí. V praktické politice ale Německo za vlády rudo-zelené koalice řádově nezvyšovalo prostředky na poskytovanou rozvojovou pomoc. Orientace na primát nevojenských nástrojů

bezpečnostní politiky a sekuritizace mnohem širší palety problémů, než pouze vojenské agrese a hrozby agrese, je významným symptomem inklinace k širšímu pojetí bezpečnosti.

Stejně tak ovšem indikuje širší uvažování o bezpečnosti akceptace vojenské síly v koaličním rámci jako posledního možného nástroje politiky. Vojenská síla není u většiny německých sociálně demokratických politiků chápána apriori negativně. Němečtí sociální demokraté ve své politice rehabilitovali vojenskou moc a armádu a pokračovali v trendu emancipace a militarizace německé bezpečnostní politiky, to jest používání armády jako jejího nástroje. Ponechání opce k nasazení síly v souladu s mezinárodním právem a pro obhajobu mezinárodního práva a nebo v případě nouze pro obhajobu lidských práv v rozporu s mezinárodním právem, neboť lidská práva jsou nadřazena všemu ostatnímu, je významným symptomem indikujícím příklon k širší škole bezpečnosti.

Samozřejmě, že strana s poměrně významnou antimilitaristickou tradicí jako je SPD musela překonávat vnitřní pnutí při rehabilitaci vojenské moci jako nástroje bezpečnostní politiky státu. Velmi signifikantně se pnutí v SPD projevilo ve válce o Kosovo, kdy na straně jedné bylo pro sociální demokracii nepřijatelné bezmocně přihlížet na masové vraždění rozpoutané regulérní jugoslávskou armádou, paramilitárními srbskými skupinami a UCK a na straně druhé nebylo možno při dané konstelaci politických sil ve světě získat mandát Rady bezpečnosti OSN pro legální použití síly. Sociální demokraté si museli vybrat mezi mezinárodním právem a lidskými právy, mezi přihlížením válečnému běsnění a vojenskou akcí. Jejich příklon k vojenské akci byl za daných okolností jednoznačným symptomem indikujícím uplatnění širšího pojetí bezpečnosti, které apriori počítá s transferem stability demokratickými státy v krizových regionech, při vyčerpání všech prostředků i vojenskou silou.

Také v souvislosti s vnitrokoaličními debatami o německém postoji k teroristickým útokům 11. září přiznal předseda frakce SPD v Bundestagu P. Struck rozpolcenost vládní koalice, která nebyla zcela jednotná v přijetí rozhodnutí o německé vojenské účasti na válce proti teroristickým skupinám v Afghánistánu.⁵⁹ V tomto případě se ale jednalo z mezinárodně-právního a tím i vnitroněmeckého hlediska o mnohem menší problém než v případě války proti Jugoslávii v roce 1999, neboť Rada bezpečnosti OSN vytvořila potřebné právní prostředí.

Na základě výše uvedeného jsou proto v politice německé sociální demokracie přítomny symptomy indikující naplnění druhého pro potřeby této statě stanoveného indikátoru aplikace širší školy bezpečnosti.

4.3 Důraz na aktivní – a z hlediska státních aktérů někdy až altruistické – řešení široké škály problémů současného světa ohrožujících bezpečnost lidí

V německém sociálně demokratickém pojetí bezpečnostní politiky je jednoznačně přítomné spojování bezpečnosti s odstraňováním prvotních příčin nestability ve světě, která generuje bezpečnostní hrozby. Proto je kladen takový důraz na rozvojovou politiku, rozvojovou pomoc a angažování se v regionech, v nichž z úhlu pohledu „realpolitik“ nejsou zájmy Evropy a Německa ohroženy. Německo za vlády rudo-zelené koalice zintenzivnilo svůj podíl na rozvojové pomoci poskytované vyspělými státy světa, i když na ni nealokovalo řádově větší prostředky než za minulé vlády. SRN vyvinula též nepřehlédnutelné úsilí o zakomponování nástrojů rozvojové politiky mezi nástroje používané Evropskou unií v rámci CFSP. Na straně druhé je ale nutno zohlednit, že přesto jsou na německou armádu vynakládány řádově vyšší prostředky, než na rozvojovou politiku.⁶⁰

Na základě výše uvedeného jsou proto v politice německé sociální demokracie přítomny symptomy indikující naplnění třetího pro potřeby této statě stanoveného indikátoru aplikace širší školy bezpečnosti.

4.4 Důraz na člověka jako referenční objekt analýzy bezpečnostních problémů

Obhajoba široce pojatých lidských práv tvoří nedílnou součást a významné téma bezpečnostní politiky německých sociálních demokratů. Tyto akcenty nalezneme ve všech zásadních programových dokumentech ať již stranických a nebo vládních. Právě porušování v sociálně demokratickém pojetí široce pojatých lidských práv vytváří dle SPD předpoklady pro vznik krizí a narušování bezpečnosti člověka. Němečtí sociální demokraté uvažují v první řadě o bezpečnosti individua a jakékoli narušování „lidské bezpečnosti“ je chápáno jako bezpečnostní problém. Dále i úsilí SPD směřující k všeobecnému akceptování Mezinárodního trestního soudu (MTS) pro válečné zločiny naznačuje, že SPD skutečně usiluje o vytvoření mezinárodně-právního prostředí, ve kterém by se sankcionovalo porušování lidských práv a zločinné vedení války.

Na základě výše uvedeného jsou proto v politice německé sociální demokracie přítomny symptomy indikující naplnění čtvrtého pro potřeby této statě stanoveného indikátoru aplikace širší školy bezpečnosti.

Závěry obsažené v částech 4.1 až 4.4 této statě neznamenají, že by v bezpečnostní politice SPD nebyly přítomny symptomy indikující uplatnění realistického pojetí bezpečnosti. Jak již bylo výše uvedeno, reálná bezpečnostní politika státu je vždy spíše směsicí různých přístupů a k ideálně typickým akademickým koncepcím vždy spíše pouze inklinuje. Válka proti Jugoslávii nebyla z německé strany vedena pouze z důvodu ochrany lidských práv Albánců žijících v Kosovu, nýbrž – jak naznačují některé indicie – také z obav před nezvládnutelnou vlnou uprchlíků destabilizující bezpečnostní situaci v Evropě a zejména v Itálii a Německu. I kritiku exportu zbraní a důraz na odzbrojení si může Německo snáze dovolit, než Spojené státy, Velká Británie, Francie a Rusko, které ovládají přibližně 90 % světového exportu zbraní. SPD uznává důležitost pevných spojeneckých svazků v rámci Severoatlantické aliance a význam stabilní transatlantické bezpečnostní vazby, přestože ve srovnání s preferovanou politikou CDU/CSU je možno nalézt více témat, ve kterých se priority Spojených států a SPD rozcházejí. Patří sem zejména problematika reformy OSN, budoucnosti NMD, větší důraz SPD na postkonfliktní asistenci a celospolečenskou stabilizaci postižených regionů a v neposlední řadě i nezanedbatelné rozdíly v názorech na řešení irácké a nebo palestinské otázky. Stejně tak se nic nemění na odhodlání Německa přispět v případě napadení svých spojenců k jejich obraně prostřednictvím použití ozbrojené moci. Bundeswehr budoucnosti má být sice lépe připraven k provádění operací krizového managementu v rámci petersbergských úkolů a vojenských akcí na vynucení míru, což ale nic nemění na jeho poslání sloužit primárně k obraně teritoria Německa a jeho spojenců. Jinými slovy řečeno praktická bezpečnostní politika Německa za vlády rudo-zelené koalice kontinuálně navázala na dřívější politiku CDU/CSU a FDP. **Jde ale o to, že symptomy širší školy bezpečnosti jsou u SPD mnohem výraznější, než u CDU/CSU a dosahují úrovně srovnatelné s Bündniss 90/Grünen.** Jestliže tedy CDU/CSU spíše inklinuje k realistickému pojetí bezpečnosti, jakkoli obsahuje i mnohé přístupy širší školy bezpečnosti⁶¹ je tomu v případě SPD naopak.

5. Důsledky získaných závěrů pro testovanou hypotézu

V předcházející kapitole jsme došli k závěru, že bezpečnostní politika německé sociální demokracie inklinuje spíše k širšímu pojetí bezpečnosti. **Testovaná hypotéza předpokládající, že tradiční politické strany budou v bezpečnostní politice preferovat spíše přístupy v intencích realistické školy bezpečnosti, zatímco alternativní politické strany budou spíše upřednostňovat přístupy širší školy bezpečnosti, proto v tomto kole testování neodolala.** Žádoucím výsledkem z hlediska testované hypotézy totiž byla inklinace k realistické škole bezpečnosti, tedy bezpečnostní politika více méně identická s bezpečnostní politikou CDU/CSU. V našem dalším výzkumu máme dále na výběr tři možnosti. Vždy můžeme selhávající hypotézu zcela odmítnout. Dále se můžeme pokusit testovanou hypotézu bránit do roztrhání těla a začneme – jak se nejen ve společenských vědách občas stává – zavádět pseudovědecké kompenzace. Tato varianta samozřejmě nepřipadá v úvahu. Třetí možnou variantou je, že selhávající hypotézu metodologicky přijatelným způsobem přetřansformujeme zavedením z hlediska metodologie vědy konformních kompenzačních postupů. Touto možností se budeme dále zabývat.

První kompenzační postup, jenž se nabízí téměř okamžitě, zní, že SPD musela kompromisně přistoupit v konkrétní historické situaci dané rozložením politických sil po volbách 1998 v oblasti bezpečnostní politiky na program Zelených a tím se pokusíme vysvětlit inklinaci k širší škole bezpečnosti. Tento kompenzační postup by v obecné rovině předpokládal, že každá tradiční i alternativní politická strana může v historické situaci nutící ji sestavit funkční koaliční vládu se stranou, jež preferuje odlišný přístup k bezpečnosti, rezignovat z taktických a krátkodobých důvodů na vlastní program a v tomto případě tedy můžeme pozorovat rozdíl mezi prosazovanou bezpečnostní politikou a autentickou bezpečnostní politikou. Autentická bezpečnostní politika musí být v souladu s teoretickým předpokladem, zatímco reálná a v politickém procesu prosazovaná bezpečnostní politika nikoli. Ani tento kompenzační postup by ale nebyl schopen vysvětlit případný rozpor mezi autentickou bezpečnostní politikou strany a na základě výše uvedené hypotézy predikovanými výsledky.

Pokud by tomu tak skutečně bylo, tedy pokud bezpečnostní politika SPD nebyla ve sledovaném období bezpečnostní politikou autentickou, museli bychom ale získat observační data svědčící o konfliktech mezi SPD a Zelenými, o skutečnosti, že bezpečnostní politika SPD není bezpečnostní politikou autentickou, o velké vnitrostranické diskusi ohledně meze ústupků Zeleným a v neposlední řadě i formulaci skutečných, tj. autentických postojů SPD na vnitrostranické úrovni, které by strana prosazovala a propagovala, kdyby k předpokládanému ústupu od vlastního programu nedošlo. Tato studie ale nic takového neodhalila. Jako prameny posloužila široká škála dokumentů od dokumentů stranických až po některé dokumenty vládní a analýza (když prozatím neúplná) nejzávažnějších debat v Bundestagu. Všechny prameny ale hovoří velmi podobným jazykem a SPD v nich prosazuje velmi podobnou bezpečnostní politiku. Pokud nalezneme určité difference v postojích uvnitř německé sociální demokracie, tak se týkají spíše většího příklonu menšinové, více doleva orientované části SPD k apriornímu odmítání mocenských nástrojů politiky a tedy spíše k idealistické škole bezpečnosti. Také analýza hromadných sdělovacích prostředků nepřinesla žádné indicie využitelné pro podporu výše uvedeného kompenzačního postupu. Ano, je pravdou, že v průběhu roku 2000 se v Německu diskutovalo o rozporech ve vládní koalici hrozících vyústit až v rozpad vlády v souvislosti s reformou Bundeswehru. Ovšem tou stranou, která musela rezignovat na velkou část svých

záměrů nebyla SPD, nýbrž ji byli Zelení. Na úrovni současné znalosti pramenů tedy nemáme žádná observační data legitimizující obranu neúspěšné hypotézy výše uvedeným kompenzačním postupem. Bezpečnostní politika SPD byla ve sledovaném období bezpečnostní politikou autentickou a byla v rozporu s na základě výše uvedené hypotézy očekávanými výsledky.

Druhý kompenzační postup, který se nám nabízí, je popření charakteru SPD jako tradiční politické strany vzniklé na pozadí konfliktu práce-kapitál způsobeném všeobecným příklonem k takzvaným „všelidovým“, ideologicky nevyhraněným a na všechny sociální vrstvy se orientujícím politickým stranám. Všelidový charakter politické strany by potom mohl bránit uplatňování realistického přístupu k bezpečnosti u každé politické strany. Tento kompenzační postup se snad někomu jeví jako mnohem slibnější, než výše uvedený, avšak jeho zavedení či nezavedení musí předcházet rozsáhlá analýza charakteru SPD, kterou bude nutno teprve provést. Jako první argument proti této kompenzační strategii, použitelný na základě současného stavu poznání, je ale skutečnost, že v případě CDU/CSU, tedy tradiční politické strany vzniklé na pozadí konfliktu církev – stát, všelidový charakter CDU/CSU nebránil velmi zřetelnému uplatnění realistického přístupu k bezpečnosti. Je proto vůbec sporné, zda všelidový charakter politické strany je překážkou pro uplatnění realistického přístupu k bezpečnosti. Také je sporné, zda je vůbec výše uvedený postup metodologicky přijatelný, neboť se velmi blíží záměrnému ignorování observačních dat, jež nezapadají do preferovaného teoretického rámce, což je klasický přístup pseudovědy.

Z hlediska metodologie vědecké práce je přijatelnou variantou testovanou hypotézu zcela zamítnout, nehledat kompenzační postupy a pokusit se ji zcela zásadně přeformulovat, například tím způsobem, že nebudeme hledat závislost preferovaného přístupu k bezpečnosti na tradičním a alternativním charakteru politické strany, nýbrž například dle základní ideologické orientace strany. Pokusili bychom se tedy zformulovat hypotézu o preferované bezpečnostní politice stranami křesťansko-demokratickými, sociálně-demokratickými, liberálními, environmentálními atd., což je možná schůdnější varianta potenciálně řešící základní problém výzkumu, stavící ale zároveň výzkum téměř na počátek. Který z těchto navržených postupů bude životaschopný, ukáže až další výzkum. Pokud by se ale v dalším výzkumu u politických stran dalších států skutečně ukázalo, že ostatní tradiční politické strany ve světě a v jejich rámci i sociálně demokratické strany skutečně preferují realistickou školu bezpečnosti při tvorbě vlastní bezpečnostní politiky, bylo by nutné vysvětlit, pokud bychom nepopřeli tradiční charakter SPD, proč tomu tak není v případě SPD a bylo by nutné z hlediska metodologie vědy konformním způsobem revidovat testovanou hypotézu.

V každém případě původní testovaná hypotéza neobstála a tento neúspěch hypotézy bude nutné v dalším výzkumu zohlednit. Neznamená to ale, že se nám nepodařilo ve výzkumu získat žádné cenné poznatky. Minimálně jsme získali zřetelnější přehled o bezpečnostní politice SPD, ukázali jsme si její přístup k hlavním bezpečnostním tématům současnosti a odhalili jisté rozpory jak mezi německými politickými stranami, tak například mezi současnou vládou německou bezpečnostní politikou a bezpečnostní politikou Spojených států. Všechny výše uvedené poznatky jsou využitelné jak při analytické podpoře politicko-rozhodovacího procesu, tak i při teoretické analýze a vynaložené úsilí nepřišlo vniveč. Hlavní cíl však přesto zůstává v nedohlednu, tedy zformulovat testování odolávající teorii, která by ukázala závislost preferovaného přístupu k bezpečnosti na charakteru a typu politické strany.

Poznámky:

1. Ve stati byly použity některé pasáže obsažené v Kříž, Z.: Bezpečnostní politika Německa. Závěrečná zpráva z grantového projektu Ústavu strategických studií Vojenské akademie v Brně. Brno 2001. *Stat' byla zpracována v rámci interního grantového projektu Vojenské akademie v Brně „Perspektivy německé bezpečnostní politiky“.*
2. Kříž, Z.: Pojetí bezpečnostní politiky u tradičních a alternativních politických stran na příkladu CDU/CSU a Bündnis90/Grünen ve SRN. Politologický časopis 4/2001.
3. Blíže k této problematice Kříž, Z.: Bezpečnostní politika Německa za vlády rudo-zelené koalice v letech 1998–2002. Naznačení hlavních tendencí. Sborník Vojenské akademie v Brně, řada C, D 1/2002, v tisku.
4. Die Zukunft der GASP. Sozialdemokratische Perspektive für die „Gemeinsame Aussen- und Sicherheitspolitik“ der Europäischen Union. SPD – Bundestagfraktion November 2000, s. 7.
5. Die Zukunft der GASP. Sozialdemokratische Perspektive für die „Gemeinsame Aussen- und Sicherheitspolitik“ der Europäischen Union. SPD – Bundestagfraktion November 2000, s. 18.
6. Frieden braucht Entwicklung – Globalisierung mit menschlichem Antlitz gestalten, s. 2. Dokument byl získán na <http://www.spd.de>
7. Internationale Politik am Beginn des 21. Jahrhunderts, s. 1. Dokument byl získán na <http://www.spd.de>
8. Der Koalitionsvertrag, hlava XI. Dokument byl získán na <http://www.spd.de> a Pressemitteilung Deutschland unterstützt VN-Resolution für eine nuklearwaffenfreie Welt. 1. 11. 2000 – 0932. Dokument byl získán na <http://spdfraktion.de> a Sicherheitspolitische Ziele Deutschlands. Dokument byl získán na http://www.bundeswehr/ministerium/sicherheitspolitik/sichpol_ziele.html
9. Der Koalitionsvertrag, hlava XI. Dokument byl získán na <http://www.spd.de>
10. Sicherheitspolitische Ziele Deutschlands. Dokument byl získán na http://www.bundeswehr.de/ministerium/sicherheitspolitik/sichpol_ziele.html
11. Pressemitteilung US-Vorschläge zur Reform der Vereinten Nationen unglaubwürdig. 19. 5. 2000 – 0458. Dokument byl získán na <http://spdfraktion.de> a Internationale Politik am Beginn des 21. Jahrhunderts, s. 6. Dokument byl získán na <http://spd.de>
12. Pressemitteilung US-Zahlungen an UNO bleiben problematisch. 23. Juni 1999 – 0416. Dokument byl získán na <http://www.spdfraktion.de>
13. Pressemitteilung US-Vorschläge zur Reform der Vereinten Nationen unglaubwürdig. 19. Mai 2000 – 0458 a Pressemitteilung SPD-Fraktion wünscht Bush Erfolg. 19. Januar 2001 – 0047. Dokumenty byly získány na <http://spdfraktion.de>
14. Pressemitteilung – SPD-Fraktion wünscht Bush Erfolg. 19. Januar 2001 – 0047. Dokument byl získán na <http://spdfraktion.de>
15. Internationale Politik am Beginn des 21. Jahrhunderts, s. 7. Dokument byl získán na <http://www.spd.de>
16. Der Koalitionsvertrag, hlava XI. Dokument byl získán na <http://www.spd.de>
17. Der Koalitionsvertrag, hlava XI. Dokument byl získán na <http://www.spd.de>
18. Parteitag der SPD in Nürnberg. 19. bis 22. November 2001. Beschlüsse, s. 34.
19. Pressemitteilung Monsieur PESC und eine deutschen-französische GASP-Initiative. 20. Oktober 1999 – 0696. Dokument byl získán na <http://www.spdfraktion.de>
20. Die Zukunft der GASP. Sozialdemokratische Perspektive für die „Gemeinsame Außen- und Sicherheitspolitik der Europäischen Union.“ SPD – Bundestagfraktion November 2000, s. 8.
21. Sicherheitspolitische Ziele Deutschlands. Dokument byl získán na http://www.bundeswehr.de/ministerium/sicherheitspolitik/sichpol_ziele.html
22. Parteitag der SPD in Nürnberg. 19. bis 22. November 2001. Beschlüsse, s. 35.
23. Die Zukunft der GASP. Sozialdemokratische Perspektive für die „Gemeinsame Außen- und Sicherheitspolitik der Europäischen Union.“ SPD – Bundestagfraktion November 2000, s. 10–20. a Internationale Politik am Beginn des 21. Jahrhunderts, s. 2–3. Dokument byl získán na http://www.spd.de/suche/archiv/ptt_1299/beschluesse/a_1.php3

24. Pressemitteilungen Sorgen über politische Kollateral-Schäden bei den Luftangriffen im Irak. 3. März 0139. Dokument byl získán na <http://www.spdfraktion.de>.
25. Parteitag der SPD in Nürnberg. 19. bis 22. November 2001. Beschlüsse, s. 34.
26. Koalitionsvertrag, hlava XI, odstavec 7. Dokument byl získán na <http://www.spd.de/politik/koalition/elf.htm>
27. Der Koalitionsvertrag, hlava XI. Dokument byl získán na <http://www.spd.de>
28. Pressemitteilung Neue Chance für Reform des UN-Sicherheitsrates. 5. April 2000 – 0303. Dokument byl získán na <http://spdfraktion.de>
29. Parteitag der SPD in Nürnberg. 19. bis 22. November 2001. Beschlüsse, s. 31.
30. Parteitag der SPD in Nürnberg. 19. bis 22. November 2001. Beschlüsse, s. 35.
31. Entwurf Entschließungsantrag der Fraktion SPD und Bündnis 90/Grünen zum Antrag der Bundesregierung „Einsatz bewaffneter deutscher Streitkräfte bei Unterstützung der gemeinsamen Reaktion auf terroristische Angriffe gegen die USA.“
32. Koalitionsvertrag, hlava XI, odstavec 5. Dokument byl získán na <http://www.spd.de/politik/koalition/elf.htm>
33. Pressemitteilung Deutschland unterstützt VN-Resolution für eine nuklearwaffenfreie Welt. 1. November 2000 – 0932. Dokument byl získán na <http://spdfraktion.de>
34. Pressemitteilung Raketenabwehr: Bushs Rede wirft neue Fragen auf 2. Mai 2001 – 0384 a Pressemitteilung Ratifizierung von START II eine große Chance für weitere Abrüstung. 14. 04. 2000 – 0353. Dokumenty byly získány na <http://spdfraktion.de>
35. Positionspapier der Fraktionen der SPD und Bündnis 90/Grünen zur nuklearen Nichtverbreitungspolitik. Dokument byl získán na <http://www.spdfraktion.de>
36. Pressemitteilung Europäer sollten USA und Russland weiter zur Abrüstung drängen 5. Juni 2000 – 0482. Dokument byl získán na <http://spdfraktion.de>
37. Pressemitteilung SPD-Fraktion wünscht Bush Erfolg. 19. Januar 2001 – 0047. Dokument byl získán na <http://spdfraktion.de>
38. Pressemitteilung Europäer sollen USA und Russland weiter zur Abrüstung drängen. 5. Juni 2000 – 0482. Dokument byl získán na <http://spdfraktion.de>
39. Krisenprävention und Friedenspolitik. Dokument byl získán na <http://spd.de>
40. Positionspapier der Fraktionen der SPD und Bündnis 90/Grünen zur nuklearen Nichtverbreitungspolitik. Dokument byl nalezen na <http://www.spdfraktion.de> a Pressemitteilung Ratifizierung von START II eine große Chance für weitere Abrüstung. 14. April 2000 – 0353. Dokument byl získán na <http://spdfraktion.de>
41. Parteitag der SPD in Nürnberg. 19. bis 22. November 2001. Beschlüsse, s. 31.
42. Parteitag der SPD in Nürnberg. 19. bis 22. November 2001. Beschlüsse, s. 33.
43. Reise von Bundeskanzler Schröder nach Washington und New York. Dokument byl získán na http://bundesregierung.de/dokumente/Themen_A-Z.
44. Antrag der Bundesregierung auf Einsatz bewaffneter deutscher Streitkräfte. Dokument byl získán na http://www.bundesregierung.de/dokumente/Artikel/ix_62015.htm.
45. Pressemitteilung Einsatz bewaffneter deutscher Streitkräfte bei der Unterstützung der gemeinsamen Reaktion auf die terroristischen Angriffe gegen die USA 16. November 2001 – 0986. Dokument byl získán na <http://spdfraktion.de>
46. Parteitag der SPD in Nürnberg. 19. bis 22. November 2001. Beschlüsse, s. 30.
47. Krisenprävention und Friedenspolitik. Dokument byl získán na <http://spd.de>
48. Pressemitteilung. SPD begrüßt deutsch – amerikanischen Dialog zur Südosteuropa-Politik. 5. März 2002 – 0192. Dokument byl získán na <http://spdfraktion.de>
49. Parteitag der SPD in Nürnberg. 19. bis 22. November 2001. Beschlüsse, s. 19 a 30–34.
50. Pressemitteilungen Auf den politischen Wechsel in Washington vorbereitet. 8. November 2000 – 0957. Dokument byl získán na <http://www.spdfraktion.de>.
51. Pressemitteilungen Sorgen über politische Kollateral-Schäden bei den Luftangriffen im Irak. 3. März 0139. Dokument byl získán na <http://www.spdfraktion.de>.

52. Entwurf Entschließungsantrag der Fraktion SPD und Bündnis 90/Grünen zum Antrag der Bundesregierung „Einsatz bewaffneter deutscher Streitkräfte bei Unterstützung der gemeinsamen Reaktion auf terroristische Angriffe gegen die USA.“
53. Krisenprävention und Friedenspolitik. Dokument byl získán na <http://spd.de>
54. Pressemitteilung Menschenrechtspolitik wurde gestärkt – Ein Jahr Ausschusses für Menschenrechte und humanitäre Hilfe im Deutschen Bundestag – eine Bilanz. 15. November – 0813. Dokument byl získán na <http://www.spdfraktion.de>
55. Parteitag der SPD in Nürnberg. 19. bis 22. November 2001. Beschlüsse, s. 23.
56. Koalitionsvertrag, hlava XI, odstavec IV. Dokument byl získán na <http://www.spd.de/politik/koalition/elf.htm>
57. Unterstützung für Putins Idee einer Partnerschaft des Vertrauens und der Partizipation. Pressemitteilung 26. September 2001 – 0808. Dokument byl získán na <http://spdfraktion.de>
58. Parteitag der SPD in Nürnberg. 19. bis 22. November 2001. Beschlüsse, s. 19.
59. Pressemitteilung „Einsatz bewaffneter deutscher Streitkräfte bei der Unterstützung der gemeinsamen Reaktion auf die terroristischen Angriffe gegen die USA“ 16. November 2001 – 0986. Dokument byl získán na <http://spdfraktion.de>
60. Bliže k problematice německých obranných výdajů v 90. letech 20. století Krč, Miroslav – Zipfel, Tomáš: Výdaje na obranu vyspělých průmyslových zemí v letech 1950–2000. Vojenská akademie v Brně 2001, s. 200–206.
61. Kříž, Z.: Pojetí bezpečnostní politiky u tradičních a alternativních politických stran na příkladu CDU/CSU a Bündnis 90/Grünen v SRN. Politologický časopis 4/2001.

Seznam literatury:

- Auswärtiges Amt: 25 Jahre deutsche Beteiligung an Friedenserhaltenden Maßnahmen der Vereinten Nationen.
- Bahr, E.: Deutsche Interessen. Streitschrift zu Macht, Sicherheit und Außenpolitik. München 2000.
- Bald D. v.: Sechs Legenden über der Wehrpflicht. Blätter für deutsche und internationale Politik 6/1997.
- Bartels, H.: Eine neue Bundeswehr. Europäische Sicherheit 9/2000.
- Bláha, S.: Branná politika a demokracie. Praha 1936.
- Bredow, W.: Die Zukunft der Bundeswehr. Gesellschaft und Streitkräfte im Wandel.
- Die Bundeswehr der Zukunft. Sachstand der Reform 1. Juni 2001.
- Goebel, P. (Hrsg.): Von Kambodscha bis Kosovo. Frankfurt am Main/Bonn 2000.
- Cohen, R. – Mihalka, M.: Cooperative Security: New Horizons for International Order. The Marshall Center Papers, April 2001.
- Handl, V.: Německá priorita: Akceschopná Evropa. Mezinárodní politika 3/2000.
- Handl, V.: Reforma bundeswehru: obtížné zadání pro německou politiku. Mezinárodní politika 2/2001.
- Hellmann, G.: Nationale Normalität als Zukunft? Zur Außenpolitik der Berliner Republik. Blätter für deutsche und internationale Politik 7/1999.
- Heber, R. K. – Schmidt, B.: Auf der Suche nach einem neuen Gleichgewicht. Europäische Sicherheit 2/2000.
- Joffe, J.: Ein Wunderwerk der Kontinuität. Parameter rot-grüner Außenpolitik. Blätter für deutsche und internationale Politik 11/1999.
- Kamp, K. H.: Die Zukunft der Bundeswehr: Die Diskussion in der CDU/CSU. Aus Politik und Zeitgeschichte B43/2000.
- Der Kosovo-Krieg und seine Lehren. Bericht vorgelegt von Kommission Internationale Politik beim SPD-Parteivorstand November 2001.
- Kirchbach, H. P.: Die Bundeswehr an der Schwelle zum 21. Jahrhundert. Europäische Sicherheit 1/2000.
- Krč, M. – Zipfel, T.: Výdaje na obranu vyspělých průmyslových zemí v letech 1950–2000. Vojenská akademie v Brně 2001.

- Kříž, Z.:** Bezpečnostní politika Německa. Závěrečná zpráva z grantového projektu Ústavu strategických studií Vojenské akademie v Brně. Brno 2001.
- Kříž, Z.:** Pojetí bezpečnostní politiky u tradičních a alternativních politických stran na příkladu CDU/CSU a Bündnis90/Grünen ve SRN. *Politologický časopis* 4/2001.
- Kříž, Z. (vedoucí autorského kolektivu):** Česká republika v bezpečnostní architektuře Evropy. Praha 1998.
- Kuebart, J.:** Bundessicherheitsrat und Bundessicherheitsbüro. *Europäische Sicherheit* 5/1999.
- Lambsdorf, G. H.:** Jedno Německo a jeho zahraniční politika. *Mezinárodní politika* 2/2001.
- Lange, M.:** Die Bundeswehr auf dem Weg ins 21. Jahrhundert. *Europäische Sicherheit* 10/2000.
- Longhurstová, K.:** Na prahu dospělosti? Reforma německých ozbrojených sil. *Mezinárodní vztahy* 2/2001.
- Meyer, B.:** Wehrpflicht und Bundeswehr-Reform. *Aus Politik und Zeitgeschichte* B43/2000.
- Robertson, G.:** Wir brauchen Streitkräften des 21. Jahrhunderts. *Europäische Sicherheit* 3/2000.
- Rühe, V.:** Deutsche Sicherheitspolitik. Die Rolle der Bundeswehr. *Internationale Politik* 4/1995.
- Rühl, L.:** Deutsche Interessen auf dem Prüfstand. Neue Aufgaben für die europäische Sicherheitsarchitektur. *Internationale Politik* 7/1998.
- Rühl L.:** Die Bundeswehr-Reform aus bündnispolitischer Sicht. *Aus Politik und Zeitgeschichte*. B43/2000.
- Scharping, R.:** Die Europäische Sicherheit und Verteidigungsidentität und die transatlantischen Beziehungen. *Europäische Sicherheit* 3/2000.
- Varwick, J.:** Die Bundeswehr reformieren. *Internationale Politik* 7/2000.
- Varwick, J.:** Die Reform der Bundeswehr. Konturen und Defizite einer geführten Debatte. *Gegenwartskunde* 3/2000.
- Wagner, P. M.:** Außenpolitik in der Koalitionsdemokratie. *Internationale Politik*. 4/1998.
- Weise, H. H.:** Erfahrungen aus dem Einsatz der Bundeswehr auf dem Balkan. *Europäische Sicherheit* 11/2000.

Summary:

Security policy of social democratic party in Germany in the time of red-green government

The author deals with security policy of social democratic party in Germany in the years 1998–2002. This article attempts to test a hypothesis about the inclination of traditional political parties to realistic school of security on the example of SPD. This hypothesis have been disproved because the research has shown that Germany social democratic party has inclined to the wide school of security and not to realistic school of security. In the next research it will be necessary to modify this hypothesis to be able to explain the acquired facts about inclination of SPD to the wide school of security.

In connection with testing the hypothesis about inclination of traditional political parties to realistic school of security this article shoves the main outlines of German social democratic security policy and analyzes the main differences between the its security policy and security policy of United States, which is very important for prediction of developing of security situation in Europe. Results of research have shown that Germany security policy of the government of red-green coalition has continued in the main outlines of security policy of last government (CDU/CSU and FDP), of course with small differences. The red-green coalition has put its emphasis on crises prevention, civil crises management, respect for human rights in the world, reinforcement of international security organizations (UN and EU), continuation of the transatlantic security link, control of armament, cooperation with Russia and reform of armed forces.